

Waar staat de leerling en waar werken we naar toe?

Tekst Marijke Nijboer

De Kolibri in Soest biedt leerlingen een zorg-onderwijsarrangement. Met behulp van de ZO! Observatielijst kunnen leerkrachten hun zelfregulatie goed in kaart brengen en bepalen welke ondersteuning leerlingen nodig hebben en aan welke doelen gewerkt dient te worden.

Leerlingen die problemen hebben bij het reguleren van hun gevoel, gedrag en aandacht, komen moeilijk tot leren. Zelfregulatie is dan ook een belangrijk aandachtspunt bij De Kolibri van het bestuur De Meerkring. Hier zitten leerlingen die vanwege complexe gedragsproblemen zijn vastgelopen in het speciaal onderwijs. Daarnaast is er vaak sprake van een licht verstandelijke beperking. De leerkrachten en gedragsbegeleiders bieden leerlingen een mengvorm van onderwijs en zorg.

'Juist deze kinderen lopen ontzettend vast op zelfregulatie', zegt orthopedagoog Cindy van der Putten. 'Ze moeten eerst hun gedrag leren reguleren, willen ze met het leren stappen kunnen zetten. Met de andere instrumenten waarmee wij werken, konden wij op dit punt onvoldoende uit de voeten. Die gaan vaak uit van een wat hoger niveau, terwijl wij met onze leerlingen echt bij de basis moeten beginnen. Wij werken sinds schooljaar 2016/17 met de ZO! Observatielijst en zijn daar ontzettend blij mee. Dit geeft de leerkracht inzicht en houvast.'

Concrete doelen

Met behulp van de lijst brengt de leerkracht in kaart waar de leerling staat op het punt van taakgericht gedrag, zelfbewustzijn en reflectie en interactie in de klas. 'We kijken nu welke vaardigheden passen bij de verschillende fases, en zetten die om in concrete werkdoelen', vertelt

Cindy. 'Daarbij gaan we ook voor de leerlingen inzichtelijk maken wat ze aan het leren zijn, zodat zij ook doelgericht gaan werken.' De leerkracht hangt een overzicht met de verschillende fases en concrete doelen op, zodat de leerlingen precies kunnen zien waar ze staan en waar ze naar toe werken. De Kolibri neemt de lijst meerdere keren af om ieders ontwikkeling in kaart te brengen.

Cindy: 'We willen in schooljaar 2017/18 in de eerste klassen van VSO De Lasenberg, waar onze meeste leerlingen naar doorstromen, ook de ZO!-lijst gaan afnemen. Dan weten we wat daar gemiddeld wordt gescoord en kunnen wij daar op de Kolibri naar toe werken.' De ZO-scores zijn verwerkt in het ontwikkelingsperspectiefplan van ieder kind. Zo kunnen ook ouders zien waar hun kinderen nu staan en waar ze naar toewerken.

De ZO! Observatielijst Zelfregulatie

Sluit aan op het opbrengstgericht werken in 4D:

- Data: aan de hand van 17 items beoordeelt de leerkracht in hoeverre een leerling in staat is om zijn gedrag, gevoel en aandacht zo te reguleren dat hij tot leren kan komen.
- Duiden: de uitkomsten van ZO! kunnen een aanvulling zijn op het diagnostisch proces, wat weer bijdraagt aan het formuleren van de juiste doelen.
- Doelen: in een onderwijs-zorgarrangement worden de doelen beschreven.
- Doen: de ZO! biedt praktische handelingsuggesties die aansluiten op de onderwijsbehoeften.

De Zo! Observatielijst kan gratis worden gedownload via www.cedgroep.nl/sozo. Een school kan begeleiding krijgen bij de implementatie en het gebruik van de ZO!.

Meer weten?
Jeroen Meijboom
j.meijboom@cedgroep.nl

Sbo De Parasol in Maassluis:

Minder conflicten sinds start van De Vreedzame School

Door Renate Mamber

Sbo De Parasol in Maassluis startte onder begeleiding van de CED-Groep met De Vreedzame School, een compleet programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Leerkracht Marja Heijdra ziet een duidelijk effect: 'Na de pauze zijn we bijvoorbeeld minder bezig met conflicten oplossen.'

Het team van De Parasol ging een paar jaar geleden op zoek naar een geschikt programma voor gedrag en sociale-emotionele ontwikkeling. 'We reageerden vaak achteraf op gedrag en we wilden meer preventief aan de slag', vertelt Marja Heijdra. 'We wilden de kinderen ook meer zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid aanleren', vult haar collega Sofieke Sakko aan.

Schoolbreed

Het team vergeleek verschillende gedragsmethodes met elkaar en koos uiteindelijk voor De Vreedzame school. 'Omdat het schoolbreed is', zegt Marja. 'Van groep 1 tot en met 8 werk je aan hetzelfde thema zodat het in de hele school leeft. Bovendien laat het programma verschillende competenties van de sociaal-emotionele ontwikkeling aan bod komen. Elk jaar begin

je bijvoorbeeld met het thema groepsvorming waardoor je al een heleboel gedragsproblemen voor bent.' Bovendien is De Vreedzame School ook geschikt voor het sbo: het programma heeft speciale aanpassingen met meer visuele ondersteuning. Marja ervaart dat als een luxe. 'Je moet nog steeds wel aspecten aanpassen, maar het is fijn dat al het een en ander is gedaan.' Binnen De Vreedzame school wordt een aantal leerlingen opgeleid tot mediator. Zij bemiddelen bij conflicten. Onder begeleiding van Hélène Dongelmans van de CED-Groep werd die training aangepast aan de doelgroep. 'Er is goed gekeken naar wat bij onze leerlingen past', vertelt Sofieke. 'Ze hoeven niet te lang te luisteren en er worden veel coöperatieve werkvormen en beeldmateriaal ingezet. Dat is prettig.'

Houvast

Het programma draait nu goed. Alle themablokken van De Vreedzame School komen door het jaar heen aan bod. De leerkrachten merken dat het leeft onder de leerlingen: zij gebruiken ook buiten de lessen het Vreedzaam-jargon. Sofieke: 'Je hoort te bijvoorbeeld zeggen: jij reageert nu met je blauwe pet, kun je niet je gele pet op zetten?' Het programma biedt houvast voor leerkrachten en leerlingen, zegt Marja. 'Je merkt dat iedereen bij conflicten dezelfde methode hanteert.' Sofieke merkt dat de leerlingen meer verantwoordelijkheid nemen. 'Mijn taak als leerkracht is nu meer die van begeleider. Dat vind ik het mooie van onderwijs. Kinderen kunnen prima zelf nadenken. De Vreedzame School helpt om hen in hun kracht te zetten.'

Meer weten?
Hélène Dongelmans
h.dongelmans@cedgroep.nl
www.devreedzameschool.nl